

L U D

ORGAN POLSKIEGO TOWARZYSTWA LUDOZNAWCZEGO
I KOMITETU NAUK ETNOLOGICZNYCH
POLSKIEJ AKADEMII NAUK

TOM LXXXIII ZA ROK 1999

L U D

ORGAN POLSKIEGO TOWARZYSTWA
LUDOZNAWCZEGO

I

KOMITETU NAUK ETNOLOGICZNYCH

ORGANE DE LA SOCIÉTÉ POLONAISE D'ETHNOLOGIE
ET DU COMITÉ DES SCIENCES ETHNOLOGIQUES
ZAŁOŻONY W ROKU

1895

PRZEZ
ANTONIEGO KALINĘ

OGÓLNEGO ZBIORU

TOM LXXXIII
ZA ROK 1999

P O L S K I E T O W A R Z Y S T W O L U D O Z N A W C Z E
KOMITET NAUK ETNOLOGICZNYCH POLSKIEJ AKADEMII NAUK
POZNAŃ – WARSZAWA – WROCŁAW 1999

KOMITET REDAKCYJNY

Zbigniew Jasiewicz – przewodniczący, Zygmunt Kłodnicki, Bronisława Kopczyńska-Jaworska,
Anna Kowalska-Lewicka, Dorota Simonides, Zofia Sokolewicz

ZESPÓŁ REDAKCYJNY

Redaktor naczelny – Zbigniew Jasiewicz
Zastępca redaktora naczelnego – Jacek Bednarski
Sekretarz redakcji – Monika Leonowicz

Recenzenci tomu:

Michał Buchowski, Iłona Czamańska, Aleksander Posern-Zieliński,
Anna Szyfer, Ryszard Vorbrich

Tłumaczenie streszczeń:

Marek Wilczyński

Wim 013

ISSN 0076-1435

Publikacja dofinansowana przez Komitet Badań Naukowych

POLSKIE TOWARZYSTWO LUDOZNAWCZE – WROCLAW 1999
ADMINISTRACJA: 50-139 WROCLAW, UL. SZEWSKA 36, TEL. (0-71) 344 46 13
REDAKCJA: 61-809 POZNAŃ, UL. ŚW. MARCIN 78, TEL./FAX (0-61) 852 47 82

SKŁAD I ŁAMANIE: DALET SP. Z O.O., POZNAŃ
DRUK: ZAKŁAD POLIGRAFICZNO-WYDAWNICZY M-DRUK W WĄGROWCU

SPIS TREŚCI

I. STUDIA I MATERIAŁY

Magdalena Krysińska. Relatywizm kulturowy a prawa człowieka	11
Ryszard Vorbrich. Europa w islamskiej wizji świata. Od kraju niewiernych do kraju misyjnego.	33
Zygmunt Kłodnicki. Etnologiczne i etnograficzne aspekty metody retrogresywnej	47
Andrzej Piotr Kowalski. Wczesnośredniowieczna wspólnota ludycznego sacrum. Etnologiczna interpretacja chrystianizacji Słowian	59
Rastislava Stoličná. Niektóre aspekty międzypokoleniowego przekazu norm i wartości. Na przykładzie współczesnych zwyczajów związanych z przygotowywaniem i spożywaniem posiłków w Słowacji i w Polsce	79
Jerzy Kuniewski. Pochodzenie społeczne i wybór zawodu kowala na Kaszubach i Kociewiu	89
Anna Styczynska. Zbiór pozacuropejski Miejskiego Muzeum Etnograficznego w Łodzi a Liga Morska i Kolonialna	109
Jolanta Kowalska. Ruchowe desygnaty transformacji osoby inicjowanej w cyklu obrzędów ludu Murngin z Ziemi Arnhem	133
Rafał Beszterda. Kultura pszczelarska i jej miejsce w ekonomice indyjskiego stanu Himachal Pradesh	155

II. POGLĄDY I OPINIE

Prześąd i zabobon – odmienne zachowania kulturowe (<i>Dorota Angutek</i>)	177
Jakie znaki i czyjego świata? Pytania o znaczenie <i>Leksykonu. Znaki świata</i> Piotra Kowalskiego (<i>Waldemar Kuligowski</i>)	181

III. RECENZJE

Studia Etnologiczne i Antropologiczne, t. 2, <i>Kultury regionalne i pogranicza kulturowe a świadomość etniczna</i> , red. Irena Bukowska-Floreńska. Katowice 1999 (<i>Halina Rusek</i>)	183
„Dance Studies”, t. 1-20, 1976-1996/1997, red. Roderyk Lange, Centre for Dance Studies, Jersey, Wielka Brytania (<i>Dariusz Kubinowski</i>)	185
<i>Dylematy tożsamości europejskich koniec drugiego tysiąclecia</i> , red. J. Mucha, W. Olszewski, Toruń 1997 (<i>Mieczysław Trojan</i>)	189
<i>Evropský kulturní prostor – jednota v rozmanitosti. Sborník z 10. etnokartografického sympozia</i> , red. J. Vařeka, M. Holubová, L. Petráňová, Praga 1997 (<i>Mieczysław Trojan</i>)	191
Halina Grzymała-Moszczyńska, Ewa Nowicka, <i>Goście i gospodarze. Problem adaptacji kulturowej w obozach dla uchodźców oraz otaczających je społecznościach lokalnych</i> . Zakład Wydawniczy NOMOS. Kraków 1998 (<i>Agnieszka Oleśkiewicz-Popiel</i>)	192
<i>Szkice z socjologii medycyny</i> , red. M. Libiszowska-Żółtkowska, M. Ogryzko-Wiewiórowska, W. Piątkowski. UMCS, Lublin 1998 (<i>Jacek Bednarski</i>)	194
<i>Folklorystyka na przełomie wieków</i> , red. K. D. Kadłubiec, Cieszyn 1999 (<i>Józef Budniak</i>)	196
<i>Sztuka ludowa Kujaw. Przeszłość i teraźniejszość</i> , red. W. Szkulmowska, Kujawsko-Pomorskie Towarzystwo Kulturalne, Bydgoszcz 1997 (<i>Teresa Dunin-Karwicka</i>)	198
Ludwik Kozolub, <i>Rodzima wieś opolska. Kultura i życie społeczne. Studium socjologiczno-etnograficzne</i> . Opole 1998 (<i>Krzyszyna Brzozowska</i>)	203

Stanisław G a d o m s k i, <i>Krajobraz z kapliczką</i> , Górnśląska Oficyna Wydawnicza, Katowice 1997; Alicja G a l e c k a - P a d u c h o w a, <i>Kapliczki przydrożne ziemi raciborskiej</i> , Centrum Dziedzictwa Kulturowego Górnego Śląska, Katowice 1997; Maria L i p o k - B i e r w i a c z o n e k, <i>Przy śląskich drogach</i> , Muzeum Śląskie, Katowice 1998 (Krystyna Kiereta)	204
Galizien, <i>Ethnographische Erdkundung bei den Bojken und Huzulen in den Karpaten. Begleitbuch zur Jahres ausstellung 1998 des Ethnographischen Museums Schloss Kittsee (Burgenland)</i> , Österreichisches Museum für Volkskunde, Wien – Kittsee 1998 (Edward Pietraszek)	206
Eva K r e k o v i č o v á, <i>Zwischen Toleranz und Barrieren: das Bild der Zigeuner und Juden in der slowakischen Folklore</i> , Frankfurt am Main 1998 (Izabela Polańska)	207
Slovakia – European Contexts of the Folk Culture, red. R. Stolična, Veda Publishing House of the Slovak Academy of Sciences, Bratislava 1997 (Zygmunt Klodnicki)	209
Czechy w Halycyjni, <i>Biohraficzny dowidnyk</i> , opr. A. Drbal, M. Kril, A. Motorný, V. Motorný, J. Topmka, Lwów 1998 (Edward Pietraszek)	217
Antoni G i z a, <i>Ziemie macedońskie na przełomie XIX i XX wieku</i> , Szczecin 1996 (Mieczysław Trojan)	218
Jagna W o j c i c k a S h a r f f, <i>King Kong on 4th Street. Families and the Violence of Poverty on the Lower East Side</i> , Westview Press 1998 (Danuta Penkala-Gawęcka)	220
Maciej Z a b e k, <i>Arabowie z Dar Hamid. Społeczność w sytuacji zagrożenia ekologicznego</i> , Wyd. Akademickie Dialog, Warszawa 1998 (Anna Barska)	221
Joanna S i e r a k o w s k a - D y n d o, <i>Granice wyobraźni politycznej Afgańczyków</i> , Wyd. Akademickie Dialog, Warszawa 1998 (Michał Kuflński)	224

IV. KRONIKA

Sprawozdanie z działalności Zarządu Głównego Polskiego Towarzystwa Ludoznawczego za okres od września 1996 do września 1999 roku (Magdalena Rostworowska)	227
74. Walne Zgromadzenie Delegatów Polskiego Towarzystwa Ludoznawczego, Kraków 24 września 1998 (Małgorzata Wilbik).	230
Wspomnienie z 74. Walnego Zgromadzenia Delegatów Polskiego Towarzystwa Ludoznawczego z okazji 100-lecia Oddziału Krakowskiego, Kraków 24-26 września 1998 (Małgorzata Oleszkiewicz)	233
Jubileusz 50-lecia pracy naukowej prof. Anny Czekanowskiej-Kuklińskiej (Zbigniew Jasiewicz)	236
Siedemdziesięciolecie Profesora Klausa Beitle (Edward Pietraszek)	237
Nagroda im. Hugo Steinhausa dla dr. Antoniego Kuczyńskiego (Zbigniew Jasiewicz)	238
Borys Malkin – etnograf – przyrodnik – kolekcjoner (Mariusz Kairski, Janusz Jaskulski)	239
Konferencja „Ludy tubylcze – wymiary partnerstwa” Warszawa, 14-15 maja 1999 (Przemysław Hinca)	250
Katedra Etnografii i Antropologii Uniwersytetu w Sankt Petersburgu – ważny ośrodek kształcenia etnologów w Rosji (Zbigniew Jasiewicz)	252
Kult góry Kaifas i jeziora Manasarowar. Wybrane zagadnienia z badań wyprawy etnologicznej „KAILAS’98” (Anna Urbańska)	254
9. Kolokwium Międzynarodowego Stowarzyszenia Studiów nad Ladakiem, Leh, Indie, 25-27 sierpnia 1999 (Przemysław Hinca)	260

V. IN MEMORIAM

Malwa Chądzyńska Barycz. 1909-1998 (Kazimiera Lancy).	263
Jan Kapłon 1915-1998 (Teofila Latoś)	264
Zośia Kmiecik 1916-1998 (Jan Kapłon)	265
Jan Krocza 1906-1997 (Helena Krocza)	265
Roman Reinfuss 1910-1998 (Ewa Fryś-Pietraszkowa).	266

CONTENTS

I. STUDIES AND MATERIALS

Magdalena Krysińska. Cultural Relativism vs. Human Rights	11
Ryszard Vorbrich. Europe in the Islamic Vision of the World. From the Country of Infidels to a Missionary Country	33
Zygmunt Klodnicki. Ethnological and Ethnographic Aspects of the Retrogressive Method	47
Andrzej Piotr Kowalski. Early Medieval Community of the Folk Sacred. Ethnological Interpretation of the Christinization of Slavs	59
Rastislava Stoličná. Some Aspects of Generational Transfer of Norms and Values. The Example of Contemporary Customs Associated with Preparing and Eating Meals in Slovakia and Poland	79
Jerzy Kuniewski. Social Background and the Choice of the Profession of Blacksmith in the Kashuby Area and Kotsievie	89
Anna Styczyńska. Non-European Collection of the Ethnographic Museum in Łódź vs. the Marine and Colonial League	109
Jolanta Kowalska. Motion Designations of Transformation of a Person During the Rites of Passage in the Murngin Peoples from the Arnhem Land.	133
Rafał Beszterda. Apiarian Culture and its Role in the Economy of an Indian State of Himachal Pradesh	155

II. VIEWS AND OPINIONS

Prejudice and Superstition – Different Cultural Behavior (<i>Dorota Angutek</i>)	177
What signs and of whose World? Questions about the Meaning of the Piotr Kowalski's <i>Lexicon. Signs of the World</i> (<i>Waldemar Kuligowski</i>)	181

III. REVIEWS

<i>Studia Etnologiczne i Antropologiczne</i> , vol. 2, <i>Kultury regionalne i pogranicza kulturowe a świadomość etniczna</i> (Regional Cultures and Cultural Borderlands vs. Ethnic Consciousness), ed. Irena Bukowska-Floreńska, Katowice 1999 (<i>Halina Rusek</i>)	183
„Dance Studies”, vol. 1-20, 1976-1996/1997, ed. Roderik Lange, Centre for Dance Studies, Jersey, Wielka Brytania (<i>Dariusz Kubinowski</i>)	185
<i>Dylematy tożsamości europejskich koniec drugiego tysiąclecia</i> (Dilemmas of European Identities at the End of the Second Millennium), eds. J. Mucha, W. Olszewski, Toruń 1997 (<i>Mieczysław Trojan</i>)	189
<i>Evropský kulturní prostor – jednota v rozmanitosti: Sborník z 10. etnokartografického sympozia</i> , ed. J. Vařeka, M. Holubová, L. Petráňová, Praga 1997 (<i>Mieczysław Trojan</i>)	191
Halina Grzymala-Moszczyńska, Ewa Nowicka, <i>Goście i gospodarze. Problem adaptacji kulturowej w obozach dla uchodźców oraz otaczających je społecznościach lokalnych</i> (Guests and Hosts. The Problem of Cultural Adaptation in Refugee Camps and Surrounding Local Communities), Cracow 1998 (<i>Agnieszka Oleśkiewicz-Popiel</i>)	192
<i>Szkice z socjologii medycyny</i> (Essays on Sociology Of Medicine), eds. M. Libiszowska-Zółtkowska, M. Ogryzko-Wiewiórowska, W. Piątkowski, UMCS, Lublin 1998 (<i>Jacek Bednarski</i>)	194

<i>Folklorystyka na przełomie wieków</i> (Folklore Studies at the Turn of the Century), ed. K. D. Kadłubiec, Cieszyń 1999 (<i>Józef Budniak</i>)	196
<i>Sztuka ludowa Kujaw. Przeszłość i teraźniejszość</i> (The Folk Art of Kujawy. Its Past and Present), ed. W. Szkulmowska, Kujawsko-Pomorskie Towarzystwo Kulturalne, Bydgoszcz 1997 (<i>Teresa Dunin-Karwicka</i>)	198
Ludwik Kozłub, <i>Rodzima wieś opolska. Kultura i życie społeczne. Studium socjologiczno-etnograficzne</i> (Native Villages of the Opole Region. Its Culture and Social Life. A Sociologico-Anthropological Study), Opole 1998 (<i>Krzyszyna Brzozowska</i>)	203
Stanisław Gądomski, <i>Krajobraz z kapliczką</i> (Landscape with a Chapel), Górnośląska Oficyna Wydawnicza, Katowice 1997; Alicja Galecka-Paduchowa, <i>Kapliczki przydrożne ziemi raciborskiej</i> (Roadside Chapels of the Racibórz Region), Centrum Dziedzictwa Kulturowego Górnego Śląska, Katowice 1997; Maria Lipok-Bierwiaczonka, <i>Przy śląskich drogach</i> (Silesian Roadsides), Muzeum Śląskie, Katowice 1998 (<i>Krzyszyna Kiereta</i>)	204
<i>Galizien. Ethnographische Erdkundung bei den Bojken und Huzulen in den Karpaten. Begleitbuch zur Jahresausstellung 1998 des Ethnographischen Museums Schloss Küttsee (Burgenland)</i> . Österreichisches Museum für Volkskunde, Wien – Küttsee 1998 (<i>Edward Pietraszek</i>)	206
Eva Krekovičová, <i>Zwischen Toleranz und Barrieren: das Bild der Zigeuner und Juden in der slowakischen Folklore</i> , Frankfurt am Main 1998 (<i>Izabela Polańska</i>)	207
<i>Slovakia - European Contexts of the Folk Culture</i> , ed. R. Stolična, Veda Publishing House of the Slovak Academy of Sciences, Bratislava 1997 (<i>Zygmunt Klodnicki</i>)	209
<i>Czechy w Halycyjni. Biograficzny dowidnyk</i> , eds. A. Drbal, M. Kriř, A. Motorný, V. Motorný, J. Topmka, Lviv 1998 (<i>Edward Pietraszek</i>)	217
Antoni Giřa, <i>Ziemie macedońskie na przełomie XIX i XX wieku</i> (Macedonian territories at the Turn of the 20 th Century), Szczecin 1996 (<i>Mieczysław Trojan</i>)	218
Jagna Wojcicka Sharff, <i>King Kong on 4th Street. Families and the Violence of Poverty on the Lower East Side</i> , Westview Press 1998 (<i>Danuta Penkala-Gawęcka</i>)	220
Maciej Ząbek, <i>Arabowie z Dar Hamid. Społeczność w sytuacji zagrożenia ekologicznego</i> (Arabs of Dar Hamid. A Community in Ecological Danger), Wyd. Akademickie Dialog, Warszawa 1998 (<i>Anna Barska</i>)	221
Joanna Sięrałowska-Dyndo, <i>Granice wyobraźni politycznej Afgańcyków</i> (Limits of the Afghan Political Imagination), Wyd. Akademickie Dialog, Warszawa 1998 (<i>Michał Kuřliński</i>)	224

IV. CRONICLE

Report on the Activity of the Board of Polish Ethnological Society from September 1996 till September 1999 (<i>Magdalena Rostworowska</i>)	227
74 th General Meeting of the Delegates of the Polish Ethnological Society, Cracow, September 24, 1998 (<i>Małgorzata Wilbik</i>)	230
A Recollection from the 74 th General Meeting of the Polish Ethnological Society on the Occasion of the Centennial of its Cracow Branch, Cracow, September 24-26, 1998 (<i>Małgorzata Oleszkiewicz</i>)	233
Fifty Years of the Scholarly Work of Professor Anna Czekanowska-Kuřlińska (<i>Zbigniew Jasiewicz</i>)	236
70 th Birthday of Professor Klaus Beitzl (<i>Edward Pietraszek</i>)	237
Hugo Steinhaus Prize for Dr. Antoni Kuczyński (<i>Zbigniew Jasiewicz</i>)	238
Boris Malkin – Ethnographer – Naturalist – Collector (<i>Mariusz Kairski, Janusz Jaskulski</i>)	239
Conference on “Native Peoples – Dimensions of Partnership”, Warsaw, May 14-15, 1999 (<i>Przemysław Hinca</i>)	250
Department of Ethnography and Anthropology of St. Petersburg University – a Major School of Ethnology in Russia (<i>Zbigniew Jasiewicz</i>)	252

Cult of the Kailas Mountain and Lake Manasarowar. Some Aspects of the Research Done by the "KAILAS'98" Ethnological Expedition (<i>Anna Urbańska</i>)	254
9 th Colloquy of the International Association for Ladakh Studies, India. August 25-27, 1999 (<i>Przemysław Hinca</i>)	260

V. IN MEMORIAM

Małwa Chądzyńska Barycz 1909-1998 (<i>Kazimiera Laczny</i>)	263
Jan Kapłon 1915-1998 (<i>Teofila Latoś</i>)	264
Zofia Kmiecik 1916-1998 (<i>Jan Kapłon</i>)	265
Jan Krocza 1906-1997 (<i>Helena Krocza</i>)	265
Roman Reinfuss 1910-1998 (<i>Ewa Fryś-Pietraszkowa</i>)	266